בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ"ק מו"ר
הָרַהַ"צ רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזְער שְׁלִיט"א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב, עִיר שׁוֹמְרֵי הַלָּשׁוֹן, עִיר הַשְּׁמָחָה!

גִּלָּיוֹן רכ"ה | פָּרָשַׁת נֹחַ תשפ"ו

תְּפִלָּה

לְהַטְרִיחַ?!...

* * *

פַּעַם שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מו"ר שְׁלִיט"א פֵּרוּשׁ עַל ג' סְעִיפִים בְּסֵפֶר־הַמִּדּוֹת שֶׁלִּכְאוֹרָה טְעוּנִים בֵּאוּר:

רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר בְּאוֹת תְּפִלָּה (סִימָן טו): **'אַל יְבַקֵּשׁ אָדָם עַל שׁוּם דָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי'**; מָה הַכַּוָּנָה? הֲלֹא רַבֵּנוּ זַ"ל כָּל־כָּךְ מְעוֹרֵר אוֹתָנוּ עַל עֲבוֹדַת תְּפִלָּה, וְאִם־כֵּן מַהִי כַּוָּנַת רַבֵּנוּ זַ"ל כְּשֶׁמּוֹרֶה לָנוּ לֹא לְבַקֵּשׁ יוֹתֵר מִדַּאי?

וְכֵן אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל (אוֹת צַדִּיק, סִימָן קו): **'אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹעִיל עַל־יְדֵי דָּבָר אַחֵר'**; וְכֵן שָׁם (סִימָן סח): **'אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַמָּקוֹם'** - מַה שַּׁיָּךְ טִרְחָה אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא? וּמָה הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא "לְהַטְרִיחַ" אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ "כְּשֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹעִיל עַל־יְדֵי דָּבָר אַחֵר"?

עָנָה וְאָמַר מו"ר שְׁלִיט"א, שֶׁבְּעֶצֶם כָּל שְׁלֹשָׁה סְעִיפִים אֵלּוּ עוֹלִים בְּקֶנֶה אֶחָד כַּפִּתּוֹר וָפֶרַח, וְכֻלָּם מְלַמְּדִים לִמּוּד חָשׁוּב וְיסוֹדִי בַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה שֶׁהָיָה עִקַּר גָּדוֹל אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל.

הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל בֵּאוּר כָּל סְעִיפִים אֵלּוּ הֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּלִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצ"ו, עַל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ב'): **כְּשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל אַל תַּעֲשֶׂה תְּפִלָּתְךָ קֶבַע אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים וְכוּ'. כִּי אָסוּר לָאָדָם לַעֲמֹד עַצְמוֹ עַל שׁוּם דָּבָר, הַיְנוּ שֶׁאָסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ בִּתְפִלָּתוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ דַּוְקָא אֶת בַּקָּשָׁתוֹ, כִּי זֶה הוּא כְּמוֹ לוֹקֵחַ דָּבָר בְּחֻזְקָה, בִּגְזֵלָה. רַק צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, אִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן וְאִם לָאו לָאו, וְזֶה:** 'אַל תַּעֲשֶׂה תְּפִלָּתְךָ קֶבַע', מִלְּשׁוֹן גְּזֵלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כב, כג): "וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ". הַיְנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁהוּא מְבַקֵּשׁ, הֵן פַּרְנָסָה אוֹ בָּנִים אוֹ שְׁאָר צְרָכִים, אָסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ וְלַעֲמֹד עַצְמוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, שֶׁדַּוְקָא יַעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת תְּפִלָּתוֹ, כִּי זֶה הוּא תְּפִלַּת קֶבַע שֶׁלּוֹקֵחַ הַדָּבָר בְּחֻזְקָה בִּגְזֵלָה, רַק יִתְפַּלֵּל רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים; עַד כָּאן דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל.

וְהִנֵּה הַיּוֹצֵא מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהַתְּפִלָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּדֶרֶךְ שֶׁל בַּקָּשַׁת רַחֲמִים וּמַתְּנַת־חִנָּם, וְלֹא עִם תַּקִּיפוּת וּגְזֵלָה כְּאִלּוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֻכְרָח לְמַלְאוֹת בַּקָּשָׁתוֹ, אֶלָּא לְהִתְפַּלֵּל בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - יִתֵּן, וְאִם לָאו - לָאו.

כִּי תְּפִלָּה צְרִיכָה לְהַכְנִיס אֱמוּנָה כָּל־כָּךְ בְּרוּרָה וַחֲזָקָה בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם עַד שֶׁיָּבֹא לַהֲכָרָה גְּמוּרָה שֶׁכָּל הַנַּעֲשֶׂה הוּא בִּרְצוֹן הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן בָּרוּךְ־הוּא, וְעַל־כֵּן לַמְרוֹת לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ אֵיזֶה עִנְיָן מְסֻיָּם, וְדָחוּף מְאֹד לְהַשִּׂיגוֹ 'עַל־הָרֹגַע', אֲבָל כְּשֶׁמַּתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, וּבְדֶרֶךְ בַּקָּשַׁת מַתְּנַת־חִנָּם, אָז הוּא מְקַבֵּל תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִלְּמַעְלָה שֶׁצְּרִיכִין סַבְלָנוּת עֲצוּמָה וְעוֹד תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל מְבֻקָּשׁוֹ בִּשְׁלֵמוּת, נִמְצָא שֶׁכְּבָר פָּעַל יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה בִּתְפִלָּתוֹ, כִּי נִתְרַבְּתָה אֲצָלוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵין יְשׁוּעָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה...

וְהִנֵּה, סִימָן מֻבְהָק לָדַעַת אִם זָכָה לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, אִם לֹא נֶחְלֶשֶׁת דַּעְתּוֹ לְרֶגַע כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ יוֹם יְשׁוּעָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, אֶלָּא אַדְרַבָּה! בְּכָל פַּעַם אֱמוּנָתוֹ מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁמַּה שֶּׁנִּרְאֶה לוֹ מִצַּד אֶחָד כְּאִלּוּ הִפְסִיד מִלְּרְאוֹת יְשׁוּעָה, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי הוּא רוֹאֶה שֶׁאֱמוּנָתוֹ וּבִטְחוֹנוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִתְחַזֵּק הַרְבֵּה יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, נִמְצָא שֶׁכְּבָר נוֹשַׁע הַרְבֵּה, וְאוּלַי **הַרְבֵּה יוֹתֵר** מִמַּה שֶּׁחָלַם, כִּי מִקֹּדֶם חָשַׁב שֶׁיִּשְׁמַח רַק כְּשֶׁיִּרְאֶה אֶת הַיְשׁוּעָה בְּרִיּוּק בְּאֹפֶן שֶׁהוּא צִפָּה עָלָיו, אֲבָל עַכְשָׁו מֵבִין שֶׁכָּל פֶּרֶט וּפֶרֶט יֵשׁ בּוֹ הַשְׁגָּחָה עֶלְיוֹנָה וְיֵשׁ סִבָּה מְצֻדֶּקֶת מְאֹד לָמָּה הַיְשׁוּעָה שֶׁלּוֹ עֲדַיִן מִתְעַכֶּבֶת...

וְהִנֵּה עַל־פִּי הַקְּדָמוֹת אֵלּוּ אֶפְשָׁר לְהָבִין בְּקַלּוּת כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל הַנ״ל בְּסֵפֶר־הַמִּדּוֹת: ׳**אַל יְבַקֵּשׁ אָדָם עַל שׁוּם דָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי**׳ - הַכַּוָּנָה בְּדֶרֶךְ שֶׁל תַּקִּיפוּת וּדְחִיקַת הַשָּׁעָה, שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב ״אַתָּה מָכְרָח לָתֵת לִי״... כִּי בָּזֶה אָדָם נִכְשָׁל בְּפֶגֶם ׳עִיּוּן תְּפִלָּה׳ [הַשְׁלִילִי], וְנִתְקָיֵם בּוֹ (מִשְׁלֵי יג, יב): ״תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה מַחֲלָה לֵב״; כִּי **״יוֹתֵר מִדַּאי״** הַכַּוָּנָה עַל תְּפִלָּה בְּדֶרֶךְ גְּזֵלָה וּדְחִיקַת הַשָּׁעָה, וְלֹא לוֹמַר שֶׁאָדָם לֹא יְבַקֵּשׁ עַל אֵיזֶה דָּבָר מְסֻיָּם יָמִים וְשָׁנִים רַבִּים עַד שֶׁיִּרְאֶה יְשׁוּעָה, **כִּי זֶה בָּרוּר שֶׁצַּדִּיקִים מְבַקְּשִׁים יוֹם יוֹם עַל כָּל מִינֵי יְשׁוּעוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת וּמְחַכִּים עִם סַבְלָנוּת עֲצוּמָה עַד שֶׁזּוֹכִים לִרְאוֹת יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה**, וְצַדִּיק מַמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל כָּל יוֹם מֵחָדָשׁ כְּאִלּוּ רַק הִתְחִיל עַכְשָׁו לְבַקֵּשׁ עַל הָעִנְיָן הַזֶּה, נִמְצָא שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בִּכְלָל ״יוֹתֵר מִדַּאי״ כִּי עַכְשָׁו מַמָּשׁ הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה...

וְגַם מַה שֶּׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ: ׳**אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹעִיל עַל־יְדֵי דָּבָר אַחֵר**׳ - סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל אוֹתוֹ קֹטֶב, כִּי לִפְעָמִים אָדָם יָכוֹל לַעֲזֹר לְעַצְמוֹ בְּאֵיזֶה עִנְיָן - הֵן עַל־יְדֵי טִרְחָא בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ וְכַיּוֹצֵא בּוֹ - אֲבָל יוֹתֵר נֹחַ לוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כְּלוּם, וְלוֹמַר ׳הֲרֵי אֲנִי עוֹסֵק בִּתְפִלָּה, אִם־כֵּן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּבְיָכוֹל, יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל, וְעַל מָה אֲנִי צָרִיךְ לְהַטְרִיחַ אֶת עַצְמִי?׳... נִמְצָא שֶׁגַּם זֶה נִכְנָס בְּתוֹךְ דְּחִיקַת הַשָּׁעָה וּתְפִלָּה בְּתוֹר גְּזֵלָה, כִּי הֲרֵי יֵשׁ לְךָ אֶפְשָׁרוּת **״לְהַטְרִיחַ אֶת עַצְמְךָ״** וְלִגְמֹר אֶת מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת, וְאִם־כֵּן לָמָּה לְךָ לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה וּלְהַטְרִיחַ, כִּבְיָכוֹל, אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה בִּלְי שׁוּם ׳אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא׳? הֲרֵי כָּל עֲבוֹדָתֵנוּ הִיא תָּמִיד בְּדֶרֶךְ (דִּבְרִים יד, כט): ״לְמַעַן יְבָרֶכְךָ ה׳ אֱלֹקֶיךָ **בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה**״ - אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים אֶת שֶׁלָּנוּ, וּמְבַקְּשִׁים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיִּשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וְלָכֵן בְּוַדַּאי ׳**אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹעִיל עַל־יְדֵי דָּבָר אַחֵר**״.

וּמִמֵּילָא מוּבָן מֵעַצְמוֹ הַסְּעִיף הַשְּׁלִישִׁי: ׳**אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַמָּקוֹם**׳; וְכָאן עוֹלֶה הַשְּׁאֵלָה: מָה הַפֵּרוּשׁ שֶׁל ״לְהַטְרִיחַ אֶת הַמָּקוֹם״ - מָה שַׁיָּךְ טִירְחָא אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא, שֶׁדָּבָר שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַטְרִיחַ אֶת עַצְמְךָ וְלַעֲשׂוֹת כְּפִי יְכוֹלְתֶךָ, וּמֵאֵיזוֹ סִבָּה יוֹתֵר טוֹב וְנֹחַ לְךָ לֹא לַעֲשׂוֹת כְּלוּם וְלָתֵת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת הַכֹּל, זֶה נִקְרָא **״לְהַטְרִיחַ אֶת הַמָּקוֹם״**, כִּי אַתָּה רוֹצֶה לִפְטֹר אֶת עַצְמְךָ מֵאֵיזוֹ טִירְחָא וִיגִיעָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם עַל־יְדֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל, אֲבָל זֶה אוֹתוֹ עִנְיָן שֶׁל ׳דְּחִיקַת הַשָּׁעָה׳ וּ׳תְּפִלָּה בְּקֶבַע וּבִגְזֵלָה׳, כִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה אֶת כָּל מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ יְכוֹלִים, וּלְבַקֵּשׁ שֶׁיָּחוּל בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וְזֶה נִקְרָא תְּפִלָּה טוֹבָה וּרְצוּיָה!

סִיֵּם מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א פֵּרוּשׁוֹ הַבָּהִיר וְהַנִּפְלָא: הֲרֵי יוֹצֵא לָנוּ מִכָּל זֶה לְמוּד נִפְלָא עַל גֹּדֶל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל תְּפִלָּה תְּמִידִית וּבְדֶרֶךְ שֶׁל רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וְאַשְׁרֵי הָאוֹחֵז תָּמִיד בְּחֶרֶב הַתְּפִלָּה, וְהוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֶרֶב הַנִּפְלָא הַזֹּאת!

כְּזֹאת דַּרְגָּה!

אָמַר פַּעַם בְּשֵׁם מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע: ׳**אָדָם צָרִיךְ לִזְכּוֹת לְהַגִּיעַ לְכָזֹאת דַּרְגָּה, שֶׁהַבְּזָיוֹן אֶצְלוֹ זֶה הַכָּבוֹד הַכִּי גָּדוֹל, וְהַכָּבוֹד אֶצְלוֹ זֶה הַבְּזָיוֹן הַכִּי גָּדוֹל**׳...